

Het grote mysterie

Minister Van der Hoeven heeft heel wat los gemaakt met haar voorstel om een hoorzitting te organiseren tussen aanhangers van de evolutietheorie en adepten van het 'intelligente ontwerp', alias een scheppende god. Sindsdien woedt het debat al volop in alle media. In Jonas heeft Karen Hamaker er eerder een column aan gewijd.

Eerlijk gezegd ben ik verbaasd over de arrogantie waarmee beide partijen hun eigen gelijk verdedigen. De standpunten zijn immers niet per definitie strijdig met elkaar. Je kunt evolutie best wetenschappelijk bewezen achten en tegelijk een goddelijke ontwerper achter het evolutionaire principe aanvaarden.

Ook vraag ik me af of het voor de praktijk van het leven veel uitmaakt welk standpunt je inneemt. Gaat iemand die de evolutie aanvaardt principieel anders om met zijn bestaan dan iemand die in de schepping gelooft? Dat valt wel mee. Een aap blijft een leuk beest waarin we trekken van onszelf herkennen, onafhankelijk of we er van afstammen of niet. Beide overtuigingen zouden kunnen leiden tot eerbied voor ander leven. Evolutie is geen reden om een eredienst te beginnen, maar een scheppend principe, zonder alle toeters en bellen waarmee een religie wordt opgefleurd, is dat ook niet. Vanwaar dan die polarisatie?

Bij het debat gaat het in werkelijkheid om de fundamentele, eeuwenoude strijdvraag wat superieur is: geloof of wetenschap. De strijd gaat tussen denkbeelden. Want laten we wel wezen, niet alleen wetenschappelijke theorieën, maar ook godsbeelden ontspruiten uiteindelijk aan onze geest. Vandaar dat er zoveel religieuze stromingen bestaan.

Eigenlijk blijft de discussie aan de oppervlakte van de werkelijkheid. De evolutietheorie beschrijft hoe het leven zich stapsgewijs ontwikkeld heeft, maar daarmee houdt het op. De wetenschap kan geen verklaring geven voor het feit dat er zoiets als evolutie bestaat. Sterker nog, ze kan niet verklaren waarom er überhaupt iets bestaat. Het heelal begint volgens fysici bij de oerknal, de explosie van een klontje samengebalde materie. Het is een schijnverklaring, want waar komt dat klontje dan vandaan? En wat was er vóór het begin?

Alleen geloof kan antwoorden op deze vragen formuleren. In feite zijn religies bedoeld om het bestaan beter aanvaardbaar te maken, omdat we het onverklaarbare slecht kunnen verdragen.

Het kan eenvoudiger. Mijns inziens moeten wij, mensjes, wat bescheidener zijn en gewoon aanvaarden dat er zaken zijn die we niet begrijpen, en per definitie nooit kunnen bevatten. De hele natuur, alle zijn, is uiteindelijk een groot mysterie, van het heelal tot de vluchtigste gedachte. Noem het mysterie voor mijn part god, maar een ongrijpbare, alomvattende god, veel te groot voor de menselijke geest.

Het aanvaarden van het mysterie kan bevrijdend zijn. Alles maakt deel uit van een oneindig complex universum waarvan niemand weet waartoe het bestaat en waarheen het leidt. Acceptatie van het onbegrijpelijke kan niet alleen een eind maken aan een hoop innerlijke onrust, maar ook aan onderling gesteggel. Het Grote Mysterie zou het bindmiddel kunnen zijn tussen religies, waardoor ze elkaar niet langer hoeven te bestrijden, maar eindelijk de handen ineen kunnen slaan om te werken aan een betere wereld.

Eef Arnolds

De tekst is eerder verschenen in het tijdschrift Jonas 98. 2005.

